

pedig hajókürt figyelmeztető jelzése. Az alakok mögé-köré könnyen bemozizhatjuk, mondjuk, a lisszaboni teherkikötőt. Viharkabátos matrózok kapucniban: aztán egyikük hátán felvillan egy thai betűsor és egy tigris figurája, s leesik: thai bokszt köpenyeket látunk. A táncosok lábfeje-lábszára feketére festve: itt már kettős az utalás, a részegítően gazdag koreográfia később mindkét asszociációra ráerősít. A fekete lábszárak egyszerre idézik az indiai tradicionális táncosok testfestését, illetve a virtuóz grúz férfi táncosok által viselt szűk, puha bőrből készült, fekete csizmát. A táncosokkal együtt – remekül – mozgó zenészek cintányérjátéka a tibeti rituális színhátékok európai fülnek fenségesen kakofonnak hangzó zenei anyagát juttatják eszünkbe. Freitas mintha az egész világ hagyományos táncörökségéből szemezgetne, összegyűrve abból valami ellenállhatatlanul izgalmas és egységes elegyet, megszórva azt – egyebek mellett – kortárs könnyűzenével, Csajkovszkijjal. Találkozunk a maori férfi táncosok meredt szemmel, felszegett állal előadott mozdulataival, a kaukázusi népek táncainak elemeivel, a Bali-szigeti táncok mozgásjegyeivel. A dermesztően extrém mimikai anyaggal dolgozó táncosok által viselt kék, szorosan illeszkedő, páncélra emlékeztető mellvérték antik görög hadvezér-szobrokat juttatnak eszünkbe. A közönség, azaz a nézőtér bevonása a játékba most sem marad el. A kiváló – tömött szakállával viking harcosra emlékeztető – Andreas Mercknek jut e feladat, s kitűnően, leleményes és magabiztos sármal abszolválja. Az amúgy önálló alkotóként s más művészek produkcióiban is jeleskedő, sokoldalú német táncos az első sorokban ülőkhöz lép először, s karját nyújtva, a kiválasztottak-

kal hátrafeszített testét tartatja meg, majd izgatott pusmogással kísértén nekiindul, hogy megmássza a nézőteret. Izzadtan, maszatosan hág fel karfáról karfára lépve, vállról vállra támaszkodva a széksorokon, hogy megálljon a nézőtér kellős közepén. Csapdába esett vadként ordít fel onnan – a színre visszavonuló macskamozgását megbabonázva követi a közönség.

A másfél órás előadás számos pontján lenyűgöző: ellenállhatatlan eredetiségét és lendületét azonban Freitas a darab végén, mintegy fricskaként szerepeltetett, hosszadalmas dalolással rogyasztja meg. A brazil Morris Albert 1974-es, örökzöld szívzaggatóját, a számtalan énekes (elsősorban: Nina Simone) tolmácsolásában is jól ismert *Feelings*-et adja elő a darab négy táncos szereplője – egyikük a Freitas előző vendégjátékán is kiemelt szerepet kapott, egyszerre groteszk és ijesztő fogorvosi szájszeccel. Amíg a darab során korábban szerepeltetett másik dalfeldolgozás (Peter Gabriel: *My Body is Cage*) fergetegesre sikerült, e lezáró produkció leültette a darabot. Az érzelmekkel merészen, szemtelen bátorsággal játszó Freitas mintha e gesztussal tompítani, csitítani igyekezett volna azt a grandiózus hatást, melyet áradó gazdagságú alkotása a nézőben keltett. Mert neki ez is belefér. Mostani és megelőző produkcióját látva megbizonyosodhattunk róla: a mai európai modern tánc világának egyik legizgalmasabb, legígéretesebb alkotójával találkozhattunk ismét, s remélhetőleg: nemsokára újra.

Hol? Trafó

Mi? Síró szobrok – elefántcsontból, húsból és vérből

Kik? Koreográfia: Marlene Monteiro Freitas, Előadók: Marlene Monteiro Freitas, Andreas Merck, Betty Tchomanga, Lander Patrick, ütősök: Cookie, Tomás Moital, Miguel Filipe.

Antal Klaudia

Nem senkik!

A KOLOZSVÁRI VÁRÓTEREM PROJEKT HÁROM ELŐADÁSA

Idén negyedik alkalommal rendezték meg a Bethlen Téri Színházban a határon túli magyar színházi műhelyeket bemutató sorozatot, a Vendégváros Fesztivált. A budapesti közönség ezúttal a Váróterem Projekt munkásságát ismerhette meg a háromnapos rendezvény során. A kolozsvári társulat alapító tagjai hat évvel ezelőtt, rögtön a Babeş–Bolyai Tudományegyetem elvégzése után kezdtek neki a közös munkának: a projekt honlapján olvasható ismertető szerint nem a kísérletezés hajtotta őket a független színházi szcéna felé, egyszerűen „csak” azzal szerettek volna foglalkozni, ami igazán érdekli őket,

remélve, hogy az majd mások figyelmét is felkelti. Egy biztos, ez sikerült: a fesztivál során látott *Advertego*, *Zéró* és *paraFabulák* című előadásaik személyes hangvételükkel, egyedi hangzásvilágukkal, bátor dramaturgiájukkal, formai nyitottságukkal és nem utolsósorban humorukkal azonnal rabul ejtették a nézőket.

Mindhárom előadás egy olyan világot és generációt tár elénk, melyekhez – a Váróterem Projekt fiataljaihoz hasonlóan – mi is tartozunk: ahol a bürokrácia mindent az uralma alatt tart, ahol kilátástalanság és zűrzavar sújtja az embereket; ahol félő, hogy még a nullánál is kevesebbek vagyunk; ahol egyetlen lehetsé-

Advertego

ges út vezet a sikerhez, az egó előtérbe helyezése.

A témát illetően az *Advertego* a legszerteágazóbb: mintha minden generációs problémát – a (sikertől, a csodálattól, a szerelemtől való) függést, a devizahitelt, a pályázati lehetőségeket, az önmenedzselést, a (testi) énképzavart – magába kívánna sűríteni, s kerettörténetül a színházat választja. Színpadra lépnek a színházi világból ismerős karakterek: a díva (Simó Emese), aki lángol az erotikától, s akit a férfiak imádnak, a nők pedig gyűlölik; a „mély” színésznő (Sebők Maya), aki verset szavalva tárja fel a lélek bugyrait, a nézői figyelem elvesztésekor pedig dührohamot kap a színpadon; a vesztes, a mackótestű munka nélküli színész (Vetési Nándor), akit az önelégült rendező (Molnár Bence) földig aláz; a társulatvezető (Imecs-Magdó Levente), aki szeretne már egyszer jófej lenni; a mindenes (Csepei Zsolt), aki ha egy pályázat úgy kívánja, színésznek áll. A karakterek által betekintést nyerhetünk a független társulati lét nehézségeibe, a pénzügyi gondokba, a pályázati rendszerbe és magának az előadásnak a létrejöttébe. Az egyes történetek lazán kötődnek egymáshoz, a szereplők ki-be mászkálnak egymás jeleneteiben, olykor ellopva egymás

végyszavát is. Az előadás dramaturgiája tökéletesen leképezi azt a kusza útvesztőt, amilyennek a szereplők a világot látják, és valóban, a kijárat csak akkor tűnik fel, ha az *advert ego!* jelszót kezdik el követni: ennek megfelelően a díva próbálja „eladni” magát az egyik nézőnek, azaz rávenni Zoltánt, hogy essen vele szerelembe, míg a „mély” színésznő a nézők és a kollégák tiszteletét akarja kivívni „érzékeny” – a nézők számára nevetséges – előadásmódjával.

A káros szenvedélyekről szóló *Zéró* – az *Advertegóval* ellentétben – egyenes vonalvezetésű, miközben a karakterek itt is átjárást kapnak egymás történeteibe. A függőségről szóló daraboknál rendszerint felmerül a kérdés, hogy az előadás vajon nem csupán gyenge utánzata-e az olyan kultikus alkotásoknak, mint a *Trainspotting*, a *Rekviem egy álomért* és *A szegénytelen* című filmek, illetve a beatnemzedék regényeinek. A *Zéró* alkotói azonban nem esnek a másolás hibájába, nem próbálják meg hitelesen ábrázolni a drogfogyasztók világát vagy a Jack Kerouac-féle „pusztul a világ” érzését, a függőség – ahogy az *Advertegónál* a színház – csupán a keretétül szolgál a történetnek, s azon belül az önmegvalósítás kérdését kutatja. A többszörös öngyilkossági kísérletet elkövető depressziós lány (Pál Emőke) például egyszerűen nem érti, hogy ha minden rendben van, márpedig miért ne lenne minden rendben az életében, akkor mégis mi nyomja olyan elviselhetetlenül a szívét. A nappal boncnokként, éjjel pedig taxisofőrként dolgozó fiú (Rácz Endre) a magány és a kommunikációképtelenség terhét hordozza a vállán, míg a kanapén fetrengő meg nem értett művészt tudat alatt az az apai elvárás kínozza, hogy legyen belőle Valaki.

Rumi László *paraFabulák* című tárgyanimációs rendezése a korábban látott két előadás után korántsem tűnik gyerekelőadásnak, sokkal inkább a felnőtteknek szól, s mintha összegezné a két előző este tanulságait: törődjenek bele, hogy mindig az ártatlanok szenvednek, ne keressenek hiábavaló dicséretet, jótett helyébe semmit ne várjanak, ravaszsággal és lenéző magatartással mit sem érnek, és ha lehet, próbáljanak már megférni a bőrükben. E hét parancsolatot tükröző állatmeséket különböző háztartási eszközök – tojásszeletelő, sószóró, szita, konzervnyitó stb. – segítségével, illetve rengeteg zenével és humorral megfűszerezve adják elő.

Míg az élőzene a *Zéróban* inkább hangulatfestő elemként van jelen, addig az *Advertegóban* és a *paraFabulákban* fontos dramaturgiai szerepet tölt be.

A „ki vagyok én” problematikát Cseh Tamás *Jobbik részem* című dala húzza alá, az igaz szerelem létezésének megkérdőjelezése után Enrique Iglesias *Hero* című száma csendül fel, a diva szexuális objektummá válását, azaz megerőszkolását az Európa Kiadó *Mocskos idők* című slágere kíséri, míg az előadás üzenetét a Sziámi *Ennyi* című műve foglalja össze az *Advertégo*-ban. A *paraFabulák*ban Bertóti Johanna dramaturg veszi kezébe a gitárt, és köti össze az egyes jelene-
teket, melyek során a gyerekeknek is ismerős zenei motívumok, például *A rózsaszín párdúc* vagy a *Volt egyszer egy Vadnyugat* dallamai hangzanak fel.

A dalválasztásra, a szövegekre és a színészi játékra egyaránt a humor jellemző. Vállaltan farsztó és erőltetett szöviccek tördelik például az

Advertégo előadását, miközben az intertextuális utalások is nevetség tárgyává válnak. Ironikusan hat például, ahogy az üresfejűnek tekintett diva a tetőn elnyúlva Esterházy Péter *Egy nő* című művéből idéz úgy, mintha azt egy ponyvaregényben olvasta volna, de nevetésre készlet az is, amikor a „mély” színésznő teljes eksztázisban, szinte himnuszként zengi Jónás Tamás *A szád jutott eszembe* című versét. A társulat humorforrásként tekint a giccs és a közhelyek világára is, a színészek szinte versenyeznek, melyikük tud több közhelyet elpufogatni. Emlékezetes például az a jelenet, melyben az öntelt rendező annyira belelovalja magát a klisészerű utasításba, hogy végül kibicsaklik a nyelve, és nem tudja befejezni a mondatát („vérezzen el a lelke, folyjon le a vére, és... és...”). De felejthetetlen élményt nyújt az is, amikor a hősszerelmes – akiről az idők folyamán kiderül, hogy valójában egy zaklató – véresen, vagyis tetőtől talpig szörppel leöntve zokog, hogy a lánnyal végre elkezdődhetett volna az élete, s ha ez a nézőknek még nem lenne elég csöpögős, a színész kollégák elkezdnek buborékot fújni a közönségre. A *Zéró*ban elsősorban a karakterek által bontakozik a humor, a korábban említett szereplőkön kívül a pszichiátria elcsigázott dolgozói viszik a prímét, akik a munkájuktól és életüktől unottan bábokként ülnek a kanapén, és gépiesen kérdezzetik az öngyilkosságot elkövető lányt, hogy miért akart magának rosszat. A *paraFabulák*ban pedig a háztartási eszközök használatából kerekedik ki a legtöbb poén: a farkas által tojásszeletelővel felaprított báránnyal (tojásból) egy pillanat alatt ember áldozat válik, amikor is az áldoztató pap ostyaként kezébe fog egy tojáscikket, és azt mormolja, hogy „íme, az ember”. A *farkasról és a daruról* című fabulában egy borosüveg jelképezi a farkas torkát, míg a kínokat okozó csont a dugó lesz, s így a farkas valójában az alkoholistá ember mintaképévé formálódik át, aki újra és újra rázendít a *100 forintnak 50 a fele* című nótára.

Nem utolsósorban az előadások közös jellemzője még a szokatlan interakció. Abból a szempontból szo-

Robert Pujeanu felvétele

Zéró

katlan, hogy a színészek nem félnek túllépni „az illendőség” határán és a nézőt zavarba, illetve kényelmetlen helyzetbe hozni. Már az első este kiderült, hogy a Váróterem Projekt előadásain igazából bármi megtörténhet a nézővel: rámenősen elkezdhet vele flörtölni az egyik színésznő, süteménnyel kínálhatják, ami később a halálát okozza, vagy megszavazhatja, hogy legyen szerelmi történet (persze ekkor is csak utólag derül ki, hogy a szerelmes férfi valójában egy zaklató), végül pedig egy *Nem félünk a farkastól* típusú közös vacsorát is eltölthet a darab szerelmespárjával.

„A szabadságot akartuk megtapasztalni: egyfajta útkeresésből és az önkifejezés kutatásából eredt” – nyilatkozta amunkájukról Imecs-Magdó Levente, a társulat vezetője. A Vendégváros Fesztiválon kiderült, hogy a Váróterem Projekt tagjai nemcsak akarnak, hanem tudnak is élni a szabadsággal, a *Zéró* című darabjuk főhősével ellentétben pedig egy dologtól biztos nem kell tartaniuk: attól, hogy senkik lennének.

Hol? A kolozsvári Váróterem Projekt előadásai a Bethlen Téri Színházban.

Mi? *Zéró* – írta: Botos Bálint (David Foster Wallace, Allen Ginsberg és William S. Burroughs szövegei alapján).

Kik? Színészek: Csepei Zsolt, Imecs-Magdó Levente, Pál Emőke, Rácz Endre, Sebők Maya, Lugosi Béla Emlékezenar. Díszlet/jelmez: Kupás Anna. Rendező: Botos Bálint.

Hol? A kolozsvári Váróterem Projekt előadásai a Bethlen Téri Színházban.

Mi? *Advertégo* – írta: Botos Bálint és a társulat.

Kik? Szereplők: Csepei Zsolt, Imecs-Magdó Levente, Molnár Bence, Sebők Maya, Simó Emese, Udvari Tímea, Vetési Nándor.

Dramaturg: Bertóti Johanna és Csuszner Ferencz. Koreográfus: Sinkó Ferenc. Rendezte: Botos Bálint.

Hol? A kolozsvári Váróterem Projekt előadásai a Bethlen Téri Színházban.

Mi? *paraFabulák* – írta: Heltai Gáspár nyomán Bertóti Johanna és Rumi László.

Kik? Előadják: Bertóti Johanna, Csepei Zsolt, Imecs-Magdó Levente, Udvari Tímea (korábban szerepelt benne: Molnár Bence, Simó Emese).

Rendező: Rumi László.